

# Veilig op school, veilig in de groep

voorkomen en aanpak van pesten

**Trevianum Scholengroep**

## Vooraf

De school wil een veilig pedagogisch klimaat en een prettige werksfeer voor alle leerlingen en het personeel scheppen, in de klas, in de school en op het schoolterrein. In de omgang met elkaar zijn vertrouwen en respect uitgangspunt. Respect voor elkaar en voor elkaars eigendommen. Samen zijn wij ervoor verantwoordelijk dat iedereen zich prettig voelt. Leerlingen en personeel worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor deze normen en waarden. Geschreven en ongeschreven regels dienen ervoor duidelijke richtlijnen te geven hoe wij leerlingen leren om met elkaar om te gaan.

Ondanks alle activiteiten in het kader van deze missie en visie komt het voor dat ouders, leerlingen en personeel signaleren dat er pestgedrag is. Pesten heeft een enorme impact op de persoonlijke en schoolontwikkeling van de leerling. Daarop moet iets ondernomen worden, want pesten is ongewenst gedrag en wordt op Trevianum niet toegestaan. Met het (digitaal)pestprotocol willen wij vastleggen wat de school doet aan preventie, aan aanpak van pesten en aan nazorg. De informatie is zowel voor leerlingen als ouders en personeel een leidraad om mee te werken aan een zo veilig mogelijke leef-, leer- en werkomgeving.

Wij hebben voor dit protocol dankbaar gebruik gemaakt van de leidraad van het Nederlandse pestprotocol en de pestprotocollen van andere scholen. Daarbij is het eigen karakter van onze school in het pestprotocol beschreven.

Sittard, maart 2014

## Pesten

### **Wat is plagen?**

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van eenzelfde soort. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen is niet systematisch en heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. Er is sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Het is een vaardigheid die later in hun leven van pas komt.

### **Wat is pesten?**

Op Trevianum hanteren we de regel dat degene die pesten ondergaat, bepaalt of het vertoonde gedrag gewenst is of niet meer. Hij of zij bepaalt dus of er sprake is van pesten. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als enorm vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken. Het wordt een probleem als je er samen niet meer uitkomt. We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en bang gemaakt wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

### **Wat is digitaal pesten?**

Anonieme berichten versturen via bijvoorbeeld Whats app en SMS, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een e-mail bom. 20% van de leerlingen heeft te maken met digitaal pesten. De effecten van digitaal pesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam of telefoon worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

## Hoe wordt er gepest?

Met woorden/foto's:	vernederen, belachelijk maken schelden dreigen met bijnamen aanspreken gemene briefjes, mailtjes, zoals via SMS,Whats app, bewerkte foto's,opgenomen filmpjes.
Lichamelijk:	trekken aan kleding, duwen en sjoeren schoppen en slaan krabben en aan haren trekken wapens gebruiken
Achtervolgen:	opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten
Uitsluiting:	doodzwijgen en negeren uitsluiten van feestjes bij groepsopdrachten
Stelen en vernielen:	afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
Afpersing:	dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

## **Partijen bij het pestprobleem**

Bij pesten zijn meerdere partijen betrokken: de gepeste leerling(en), de pester(s), de zwijgende middengroep, het personeel en de ouders.

### *1. de gepeste leerling*

Elke leerling loopt het risico gepest te worden maar sommige leerlingen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken. Het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, de manier waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop die worden geuit. Kinderen die gepest worden hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen dingen anders.. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet.

Veel kinderen die gepest worden zijn minder weerbaar. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uit komt. Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun gepeste omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het feit dat het probleem onoplosbaar lijkt. Bij digitaal pesten; ouders zijn soms niet goed op de hoogte van internet ontwikkelingen dus het vertrouwen dat zij daadwerkelijk kunnen helpen ontbreekt bij het kind.
- het idee dat het niet mag klikken.

## *2. de pester*

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden. Echte pesters zijn niet alleen agressief en fysiek sterker dan de rest van de klas, ze hebben ook weinig empathisch (invoelend) vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere kinderen.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een rol die niet bij hem past.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een gevoel van incompetentie (ik kan niks) op school door slechte cijfers of een laag niveau.
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

## *3. de zwijgende middengroep*

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe neemt een leerling, of een klein groepje leerlingen, het voor het gepeste kind op.

De *meelopers* zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

#### *4. het personeel*

Pesten is een goed bewaard groepsgeheim: (bijna) iedere leerling weet dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan docent of ouder te vertellen. De medewerkers weten dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. En zien ze ongewenst gedrag, dan wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd.

#### *5 .de ouders*

Wanneer kinderen worden gepest, durven ze in de meeste gevallen niet aan hun ouders te vertellen dat hen dit overkomt. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de mentor vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hen dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pester zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden.

#### **Het aanpakken van pesten**

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken. Om pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. We spreken dan van een vijfsporen aanpak.

## HET PESTPROTOCOL

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

### **Uitgangspunten**

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

- 1 Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
- 2 De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
- 3 Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
- 4 De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
- 5 De school ontplooit preventieve (les)activiteiten



## De vijfsporenaanpak

Dit houdt in:

- 1 De algemene verantwoordelijkheid van de school.
  - De school zorgt dat de directie, de coördinatoren, de mentoren, de docenten en het onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
  - De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school optimaal is.
  
- 2 Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt.
  - Het probleem wordt serieus genomen.
  - De mentor zoekt uit wat er precies gebeurt.
  - De mentor, de coördinator orde en veiligheid en de leerling zoeken naar mogelijke oplossingen.
  - Het aanbieden van hulp door leerlingbegeleider.
  
- 3 Het bieden van steun aan de pester.
  - De coördinator orde en veiligheid confronteert de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester en probeert zo de achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen.
  - De coördinator orde en veiligheid wijst op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag.
  
- 4 Het betrekken van de middengroep bij het probleem.
  - De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.
  - De mentor bespreekt met de klas mogelijke oplossingen hoe zij kunnen bijdragen aan verbetering van de situatie.
  - De mentor komt hier in de toekomst steeds op terug.
  
- 5 Het bieden van steun aan de ouders.
  - Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen.
  - De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken.
  - De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind.
  - De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen

## Preventieve maatregelen

- Elke mentor besteedt aan het begin van het schooljaar aandacht aan de klas als groep en bespreekt met de klas over hoe met elkaar wordt omgegaan. Samen met de klas worden afspraken gemaakt (klassenafspraken). Ook wordt besproken wat je doet wanneer er iets gebeurt wat jij of een ander niet wil.
- De leerlingen ondertekenen aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken (klassenafspraken). Ook worden maatregelen afgesproken wanneer een klasgenoot zich niet aan de zelfopgelegde regels houdt. De mentor ziet er op toe dat de afspraken worden nageleefd.
- Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar het pestprotocol in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.
- In alle leerjaren besteedt de mentor aandacht aan (digitaal) pesten in één of meerdere mentorlessen. Door het formuleren van positief gestelde vragen geeft de klas duidelijkheid over hoe ze met elkaar om willen gaan. Vragen zoals 'Hoe ziet een leuke klas eruit?' of 'Hoe wil je zelf behandeld worden?'
- Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
- Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt, die door de mentor worden bewaard in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

Voorbeeld van klassenafspraken.

De regels worden positief geformuleerd.

- we luisteren naar elkaar.
- we laten elkaar uitspreken.
- we blijven van elkaar af.
- we blijven van elkaars spullen af.
- we sluiten niemand buiten.
- we lossen ruzies op door met elkaar te praten.
- als we vertellen dat iemand gepest wordt, is dat geen klikken.
- iedereen kan zichzelf zijn.
- iedereen laat duidelijk blijken dat hij /zij iets niet wilt.
- als iemand duidelijk maakt dat hij / zij iets niet wilt, stoppen we.
- we houden ons aan de regels.

- Faalangst en sociale vaardigheidstrainingen.  
Het preventief aanbieden van sociaal-emotionele vaardigheidstrainingen voor leerlingen uit de eerste en tweede klassen door de leerlingbegeleiders.
- Voorbeeldgedrag  
Het voorbeeldgedrag van de docent in de les en van de medewerkers van de school is belangrijk. Leerlingen worden minder gepest in een klimaat waar rust heerst en duidelijkheid over de omgang met elkaar
- Bekendheid geven aan pestprotocol  
Het is belangrijk om het pestprotocol, een onderdeel van Schoolveiligheidsbeleid, bij leerlingen, ouders en personeel bekend te maken. Het pestprotocol is toegankelijk door hiernaar te verwijzen in de schoolgids en het te publiceren op de website. Tevens wordt het door de mentoren uitgedeeld aan (nieuwe) ouders tijdens de ouderavond aan het begin van het schooljaar. Het is onderdeel van de beleid van de school waardoor het regelmatig besproken en eventueel aangepast wordt. Het onderwerp pesten en het pestbeleid van de school is opgenomen in het scholingsaanbod voor het personeel als een onderdeel van hun deskundigheidsbevordering

# HET STAPPENPLAN NA EEN MELDING VAN PESTEN

## A De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden op de ELO. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt
3. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
4. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de coördinator. Hij overhandigt de coördinator het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

## B De coördinator orde en veiligheid

1. De coördinator orde en veiligheid neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
  - confronteren
  - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
  - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
5. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de leerlingbegeleider.
6. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolg traject.
7. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor of de mentor is bij de gesprekken aanwezig.
9. Hij stelt de coördinator en de zorgcoördinator op de hoogte.
10. In de onderbouw en in de bovenbouw is een conciërge orde en veiligheid. Deze ondersteunt de coördinator orde en veiligheid.

## C Het pestproject

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt hij ertoe verplicht om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd.

Het doel van dit programma is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. Het gaat in principe om 6 ontmoetingen en huiswerk. De ouders worden van dit project op de hoogte gesteld.

**D Schorsing**

Wanneer ook het verplichte pestproject geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Daarna krijgt de pestende leerling een lange schorsing. De coördinator en zorgcoördinator bespreken de leerling in het interne zorgoverleg en/of ZAT.

**E Schoolverwijdering**

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen.

**De taak van vakdocenten en van het onderwijsondersteunend personeel**

De vakdocenten en het onderwijsondersteunend personeel hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, verwacht de directie dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen om hulp en overleg in gang te zetten.

**De rol van de leerlingbegeleider**

- Hij ondersteunt waar nodig mentoren en coördinatoren tijdens de verschillende fasen in het proces
- Hij biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste
- Hij biedt een sociaal-emotionele training aan
- Hij kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen
- Hij biedt kleinere trainingen aan bij specifieke hulpvragen, zoals bijvoorbeeld een assertiviteitstraining.

**Contactpersonen binnen school:**

Contactpersonen en vertrouwenspersonen die naast de mentor en coördinator kunnen optreden in situaties van ongewenst gedrag als pesten, discriminatie, agressie, seksuele intimidatie en geweld.

**Coördinator orde en veiligheid:**

De heer S.Tummers: [shh.tummers@trevianum.nl](mailto:shh.tummers@trevianum.nl)

**Leerlingbegeleiders:**

Mevrouw J.van den Poll : [j.poll@trevianum.nl](mailto:j.poll@trevianum.nl)

Mevrouw A.Prinsen: [a.prinsen@trevianum.nl](mailto:a.prinsen@trevianum.nl)

De heer R.Schurkens: [r.schurkens@trevianum.nl](mailto:r.schurkens@trevianum.nl)

**Vertrouwenspersonen:**

Mevrouw J.van den Poll : [j.poll@trevianum.nl](mailto:j.poll@trevianum.nl)

**Zorgcoördinator:**

Mevrouw A.Haanebrink: [a.haanebrink@trevianum.nl](mailto:a.haanebrink@trevianum.nl)

of via telefoon school : 046-4206900